

ชาลันด้วย-น้ำกิเลสกับน้ำธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๐

ณ วัดป่าสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังธรรมนะ ฟังธรรม ธรรมะของพระพุทธเจ้า แสงหาธรรมนะ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ เกิดมา พระพุทธเจ้าเกิดมา เอกบุรุษเกิดจากโลก โลกธาตุก็หวั่นไหว ตรัสรู้ธรรม โลกธาตุก็หวั่นไหว ตรัสรู้ธรรมแล้วเราถึงได้มีโอกาสฟังธรรมไง

พระพุทธเจ้าแสดงธรรมจกๆ จักรของธรรมได้เคลื่อนแล้วไง พระพุทธเจ้าเกิดไง ประสูติออกมาเป็นมนุษย์ปุถุชนนี้ โลกธาตุนี้หวั่นไหวเลย ตรัสรู้ก็หวั่นไหว ปรีนิพพานก็หวั่นไหว มหัจจรรย เป็นสิ่งทึมหัจจรรยที่สุด

การเกิดนะ พระพุทธเจ้าเกิดแสนยาก การเกิดเป็นมหัจจรรยขนาดนั้นแล้วถึงได้ มนุษย์ถึงมีทางออก ถึงได้ฟังธรรมไง ถ้าไม่มีพระพุทธเจ้ามาตรัสรู้ก็มีคนอยากจะแสวงหาทางออกอยู่นะ มีลัทธิ มีพวกพยายามหาทางออกอยู่ พยายามปฏิบัติกันอยู่ ว่าหาทางออกให้พ้นจากวิภูวนให้ได้ สังสารวิภูวนี่น่าเบื่อหน่ายนัก วิภูวนี่หมุนเวียนไป เกิดๆ ตายๆ ซ้ำๆ ซากๆ อยู่ที่นี่ ไม่รู้จักหาทางออก

พระพุทธเจ้าแสดงธรรมแล้ว เราถึงได้ฟังธรรม ธรรมกับโลกนี้ไม่เหมือนกันไง ความคิดของโลก ความผูกพันในทางโลก คิดเท่าไรก็เอาความร้อนมาใส่ตัว ความคิดทางโลกมีแต่ความร่ำร้อน ความร่ำร้อนนะ แต่ก็ต้องร่ำร้อนไป เพราะไม่รู้จักทางออก พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ท่านดับกิเลสของท่าน เย็นสบายแล้ว

เย็นนะ เย็นไม่เย็นเปล่า เพราะเป็นศาสดา พอเย็นแล้วยังรู้ทาง รู้วิภูฏะ วิภูวนัง วิภูฏะกับวิภูฏะ วิภูวนมาอย่างไรไง บุพเพนิวาสานุสติญาณ มั่นวนมานะ มั่นวนมาแสน ไม่มีที่สิ้นสุดได้

เลย ท่านถึงได้มาแจ้งเรื่องของกรรมไง กรรมจำแนกให้มนุษย์เกิดต่างกัน กรรมจำแนกสัตว์เกิด
ทุกซั๊ก ยากๆ ต่างๆ กัน ไม่เสมอกัน

แล้วจิตนี้มันเที่ยวมา ล่องเล่น เร่ร่อนมา ไม่รู้สักเท่าไร จิตนี้มันเร่ร่อนมานะ ในวัฏจักรมัน
วนเวียนมาตลอด จิตนี้ถึงได้สะสมมาไง มันสะสมความดำมืดในหัวใจมันสะสมมามาก มากสุดๆ
แล้วเราพอจะมาดับไง เราเริ่มจะมาให้มันสงบลง ทำไมมันสงบได้โดยยาก นี่กรรมที่มันสะสมมา
ในหัวใจมันแสนมหาศาล มันเยอะมาก มันเยอะจนแบบว่าเราไม่มีโอกาสไง จะว่าอย่างนั้นเลยนะ

เพราะเวลาเราฟังธรรม ว่า “ชาลันถ้วย” ชาลันถ้วยนี้มันใส่เข้าไปไม่ได้นะ น้ำล้นแก้วเราจะ
เติมไปได้ยังไง มันก็ทกหมด วัฏวนนี้ จิตนี้สะสมมาจนมันเต็มหัวใจ พอมันเต็มหัวใจ ธรรมะ
แทรกเข้าไปไม่ได้เลย ธรรมะนี้จะแทรกเข้าไปในหัวใจของจิตอย่างพวกเราที่เกิดซั๊กๆ ซากๆ ได้
แสนยาก ทั้งๆ ที่ว่าพบพระพุทธศาสนา พบธรรมะของพระพุทธเจ้าแล้วทำไมมันใส่ไม่เข้า มัน
ล้นนะ กิเลสมันล้นหัวใจ ล้นจนไม่สามารถธรรมะนี้จะแทรกเข้าไปในใจเราได้เลย

แล้วถ้าพบพระพุทธศาสนา ได้อ่านพระไตรปิฎก ได้ฟังธรรม แล้วมันเข้าไปถึงซึ่งใน
หัวใจเราบ้างไหม มันล้นจนเราไม่สามารถ มันจะแทรกเข้าไปไม่ได้ ต้องพยายามสงบใจไป จะเผา
อย่างไรให้น้ำในแก้วในบกร่องลงบ้างเพื่อจะให้ธรรมะเข้าไปแทรก แทรกเข้าไปได้ไง ถ้ากิเลส
มันยุบยอบตัวลง แก้วนั้นมีที่ว่างบ้าง ให้ธรรมะของพระพุทธเจ้า ให้สภาวะตามความเป็นจริงได้
แทรกเข้าไปไป

ถึงต้องทำความสงบใจก่อน ใจต้องมีความสงบ ทำความสงบใจให้เกิดขึ้น ทำสมาธิให้จิต
ตั้งมั่น จิตตั้งมั่น จิตไม่คลอนแคลนนะ อย่างน้ำเต็มแก้วนี้มันก็เต็มแก้วโดยธรรมชาติอยู่แล้ว แฉก
เต็มแก้วแล้วมันยังแฉกไปอีก มันไม่ตั้งมั่น มันแฉก ต้องให้แก้วนี้อยู่กับที่ น้ำในแก้วนั้นถึงไม่
กระเพื่อม

นี่ว่าใจของเรา เราแสวงหาธรรม เราว่าเราประพฤติปฏิบัติธรรม แต่ธรรมชาติของกิเลสที่
อยู่ในหัวใจนั้นมันล้นแก้ว ล้นแก้วแล้วยังขยับ จะเอาแก้วนี้หนีไม่ให้ธรรมะเข้าอีกด้วย ล้นแก้วยัง
เอาน้ำเทใส่ มันยังอยู่ได้รับน้ำนี้ก็ยังดี นี่มันแฉกไปจนน้ำนี้ก็ใส่ไม่ลง เห็นไหม พยายามให้เกิด
ความมูมานะ เราต้องเกิดมูมานะ ต้องเกิดความเด็ดเดี่ยว ธรรมะนี้เป็นของประเสริฐ สัจจะ อริยสัจ
จะ ความประเสริฐอันเลอเลิศ เอภาชนะ เอากันที่อ่อนแอ เอากันที่ไม่จริงจัง เข้าไปจับของ

ประเสริฐได้อย่างไร ของประเสริฐมันต้องเอาภาชนะที่ประเสริฐพอกัน สมควรจะรับกันได้มันถึงจะเข้าไปรับธรรมะอันนั้นได้

ใจผู้ปฏิบัติ ใจผู้อยากจะพ้นทุกข์มันก็ต้องมีความเข้มแข็ง มันต้องกัดเพชรขาด มันต้องมีความมานะอดทน จงใจ ความจงใจ ความตั้งใจ จงใจให้มันคง มรรคผลต้องมีจริง การประพฤติปฏิบัติจะไม่เหนื่อยเปล่า ในประวัติของพระพุทธเจ้า ในประวัติของอัครสาวกต่างๆ ได้มรรคได้ผล คำบาลต่างๆ ที่ไปสำเร็จแต่ละองค์ แต่ละองค์มานี้มันได้ฟังแต่ข่าวคนอื่น แต่ก็ให้มันใจว่าจริง มีจริงนะ ของนั้นมีจริงอยู่ เราตั้งใจ เราจงใจจริงอยู่ มันต้องเข้าถึงความจริงนั้นได้ ถึงว่า การประพฤติปฏิบัติมันไม่เสียเปล่า การประพฤติปฏิบัติไม่เสียเปล่าก็ทำให้เรามั่นใจขึ้นมาใจ ความจงใจ ความมั่นใจ มันจะว่าอยู่ที่ผลไง

“การทำงาน” การทำงานถ้าได้สิ่งที่ตอบแทนพอสมควรหรือว่าเกินกว่านั้นเราก็มีความตั้งใจทำ การลงทุนทำธุรกิจ การลงทุนทำอะไรก็แล้วแต่ การค้ำนั้นก็มีผลกำไรมา การค้ำมีผลกำไรมาเราจะมี ความอยากทำ การค้ำนี้ล้มเหลว ล้มเหลวทุกที ทำให้ความตั้งใจเราก็คลอนแคลนไป นี่ความจริงใจ ความตั้งใจ การค้ำ การกระทำ การค้ำการธุรกิจข้างนอกมันยังมีฝ่ายต้องตรงข้าม ใจ มีผู้ค้ำต้องมีลูกค้ำ เราต้องเป็นผู้ค้ำ ใจใหม่ มันต้องมีต้องสนองกันมันถึงจะเป็นผลขึ้นมา

แต่การประพฤติปฏิบัติมันอยู่ในหัวใจเราเอง มันเป็นที่เรากับเราเท่านั้น เราเป็นผู้จงใจ เราเป็นผู้มั่นคง เราเป็นผู้บังคับหัวใจเรา เห็นไหม มันง่ายกว่ากับที่ว่า ต้องมีของคู่ ต้องมีของคู่ระหว่างตรงข้ามมันถึงจะได้เป็นประโยชน์ขึ้นมา แต่ที่มันก็ต้องข้าม แต่ตรงข้ามภายในใจ ตรงข้ามระหว่างกิเลสกับธรรมใจ

นี่เราเอาธรรมะ ธรรมะของพระพุทธเจ้า ธรรมะของพระพุทธเจ้านะ พระพุทธเจ้าบอกกิเลสมันกลัวธรรมเท่านั้น กิเลสไม่เคยกลัวใดๆ เลยในโลกนี้ เพราะสิ่งใดๆ ในโลกนี้เป็นเหยื่อมันทั้งนั้นเลย สิ่งของในโลกนี้ วัตถุทุกอย่างเป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เป็นเหยื่อแห่งมาร เหยื่อหมีคนนะ เหยื่อแห่งมาร ไม่ใช่เหยื่อแห่งธรรม

ทำไมว่าเหยื่อแห่งมาร? เพราะใจนี้เป็นมารอยู่แล้ว เอาวัตถุมาส่งเสริมใจ มันก็ลุ่มจรรคท่วมเมฆ ไฟกิเลส ไฟราคะ โทสะคตินา โมหะคตินา ไฟโลภ ไฟโกรธ ไฟหลง มันไม่รู้ตัวตน ไม่รู้ตัวตนอย่างรู้ความโลภเลย ไม่รู้ตัวตน เพราะความโลภกลบทั่วหัวใจ ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันกลบ มันมิดหัวใจ หัวใจมันไม่มีทางจะเป็นอิสระ หัวใจไม่มีทางจะผ่านออกมาได้เลย แล้วยัง

เอาวัตถุ ยังเอาเชื้อไฟเข้าไปเสริมไฟ เอเอาเชื้อไฟเชื้อเพลิงใส่เข้าไปในไฟ ไฟลุกจรวดท่วมเมฆเลย ถึงว่ากิเลสไม่กลัวสิ่งใดๆ ในโลกนี้ สิ่งใดๆ ในโลกนี้เป็นเหยื่อของมันทั้งหมด เป็นสิ่งส่งเสริมมันทั้งหมด ฉะนั้นการประพฤติปฏิบัติต้องดับให้หมด

โลกนี้มีของโลกเขา เพราะเราไปเกาะเกี่ยว โลกนี้เหมือนไม่มี การประพฤติปฏิบัติ ความจริง ความตั้งมั่น มีหัวใจกับเราเท่านั้น มีพุทธโฆ มีสติ มีความระลึกอยู่อย่างเดียว โลกนี้มีเหมือนไม่มี ไม่ยอมรับรู้สิ่งใดๆ เลย พุทธโฆ พุทธโฆ พุทธโฆ เอาให้อยู่ในนี้ทำให้ใจตั้งมั่น ตั้งมั่นแก่ใจตั้งมั่นนะ แก้วแก่หยุดนิ่งเฉยๆ ยังต้องให้มันนิ่งเข้าไป นิ่งเข้าไป จับไว้อยู่ จับแก้วให้ตั้งไว้เฉยๆ อย่าให้มันสั่น อย่าให้มันไหว

แล้วทำอย่างไรให้น้ำในแก้วนั้นบกลง? ใจตั้งมั่นแล้ว ให้มันลงไปอีก ลงไปอีก จิตกับสมาธิมันจะลึกเข้าไปๆ นั้นแหละถึงจะเริ่มยุบยอบลง ยุบยอบลงทางโลกใจ โลกยุบยอบลง ธรรมก็ได้ขึ้น ถ้าโลกยังเป็นใหญ่อยู่ ธรรมเกิดไม่ได้ โลกเป็นใหญ่อยู่ ธรรมเกิดไม่ได้

โลกในหัวใจ โลกกับธรรมที่ใจเรา ใจเราเป็นโลก ใจเราไม่เป็นธรรม ใจเราเป็นโลก โลกมันเป็นโลก มันเข้ากัน มันคิดไปแต่เรื่องของโลก มันไม่คิดมาเป็นเรื่องของธรรม นี่เพราะใจมันยังเป็นโลกอยู่ ถ้าความเป็นโลกที่มันเบาลง เบาลง มันเบาลง โลกนี้เป็นธุรกิจ โลกนี้เป็นการได้เปรียบเสียเปรียบ แต่ธรรมนี่เป็นการให้ทาน ธรรมนี่เป็นการเผื่อแผ่ เป็นการเจือจาน เป็นความเจือจาน เป็นการให้อภัย ให้ทุกสรรพสัตว์ในโลกนี้มีความสุข

ขอให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย เพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ทั้งหลายทั้งสิ้น จงมีความสุข ความสุข เกิด อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย นี่ธรรมมันจะเกิด ถ้ามีธรรมเกิดจะไม่เบียดเบียนกัน ไม่รังแกกัน ไม่เอาเปรียบกัน แต่ถ้าโลกมันเอาเปรียบต้องพยายามให้โลกมันเบาลง เบาลง เบาลง นี่เอาเปรียบในหัวใจ

หัวใจก็เป็นโลก โลกก็เป็นโลกเท่าๆ กัน แต่ถ้าเป็นธรรมมันเริ่มขึ้นมาเป็นธรรม มันก็เกิด ความเย็น ความคิดที่เกิดขึ้นมานั่นละ กิดคิด-คิดชั่วนั้นละมันอย่ายึดกันเองในหัวใจ เราคิด ความคิดนั้นละ นี่มันไม่สงบเพราะอย่างนี้ เพราะความโลภ โลกมันยังหมุ่นอยู่ โลกดับ ดับๆ เราสงสารตัวเราเอง ให้สงสารใจเราเอง สงสารใจใจ ใจมันเราร้อนหาผู้จะช่วยมันออก ใจมันทุกข์ ใจมันเบียดเบียน จนคอตกนะ คอตก เศร้าซึม หงอยเหงานะ น้ำตาาร่วง นี่เวลามันเกิดความทุกข์ แล้วใครเป็นคนสวย ทุกข์ล่ะ? ใจเท่านั้นเป็นผู้สวยทุกข์นะ

เวลากิเลสมันยุเหี่ยวใจเรานะ มันเผ่น มันเที่ยวคว่ำมาทั่ว ความคิดใดๆ ที่ใครเคยว่าไว้ ความคิดที่เกิดขึ้นจากในหัวใจที่มันอุ่นขึ้นมากิน ความคิดที่เราไม่พอใจ มันเอามาสุ่มลงที่ใจ เห็นไหม เราจะบอกมันเลยว่าอันนี้คือกิเลส อันนี้เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เราจะปฏิเสธได้ไหม ถ้าเราปฏิเสธ เราปฏิเสธสิ นี่แหละเหี่ยวของมัน นี่มันเข้ามาทับถมใจ

พอมันเหี่ยว เหี่ยวของมาร แล้วกิเลสก็ไม่รู้ ไปกว้านมา กว้านมากินอาหารเป็นพิษทั้งหมด แล้วเวลามันดับไปแล้วนี่กิเลสมันเลื้อยเข้ามาให้เรากลับแต่อาหารที่เป็นพิษเข้าไป แต่มนุษย์เวลาทุกข์ขึ้นมาใครทุกข์ล่ะ? เหมือนกับเราเป็นพ่อแม่คน ลูกๆ ออกไป ไปหาแต่เรื่องหาแต่ราวเข้ามาให้เรา เราเป็นพ่อแม่ เราก็ต้องวิ่งไปแก้ไขเรื่อง ไปทำเรื่อง ไปวิ่งเต้นเพื่อจะให้เรื่องนั้นยุติลง เพื่อให้ลูกเราปลอดภัย ไม่โดนการทำโทษ

กิเลสมันไปกว้านมาอย่างนั้นนะ มันวิ่งเต็นออกไปกว้านเข้ามา กว้านเข้ามา เหมือนเป็นลูกของใจ อากาของใจ มันไปกว้านเอาอาหารที่เป็นพิษเข้ามา ไปหาเรื่องราวมา แล้วมันก็หนีไป พอกิเลสมันเป็นผู้ยุ่งให้เราคิด พอคิดจบแล้วหัวใจมันทุกข์ กิเลสไม่ได้ทุกข์ด้วย

ลูกๆ หาเรื่องมาให้เราเสร็จแล้ว ลูกๆ ก็ไป พ่อแม่เท่านั้นต้องมารับหน้า เวลาใครเข้ามาถึง พ่อแม่ต้องออกมารับหน้าหมด เพราะลูกของเรา เราต้องปกป้อง นี่ยังเห็นเป็นตัวตนนะ แต่ใจมันไม่เห็นหรือกว่าเป็นลูกหรือไม่เป็นลูก เพราะว่ามันคิดเอง มันก็กว้านเข้ามาใส่ใจมันเอง แล้วใจก็เร่าร้อน ใจก็อยากหาที่ออก ใจก็อยากจะทำคนช่วย นี่ธรรมะพระพุทธเจ้า

ถึงจะว่า ธรรมะมีธรรม ธรรมเป็นน้ำ น้ำดับไฟ ไฟให้อบอุ่น ไฟพอเริ่ม ไฟดับไปมันก็ยังร้อนอยู่ มันก็เริ่มอุ่น เย็นขึ้น นี่น้ำดับไฟ น้ำดับไฟ

จิตใจเร่าร้อน จิตใจหาทางออก จิตใจพยายามจะหาผู้ที่จะช่วยเหลือ แล้วเราเป็นใคร เห็นไหม นี่กิเลสมันจะรู้ว่ากิเลสกลัวธรรมกลัวอย่างนี้ จะเริ่มกลัวธรรมของพระพุทธเจ้า เราก็แสวงหาธรรมเข้ามาสิ ว่าสิ่งนั้นเป็นความผิด อาหารนี้เป็นโทษ สิ่งนี้เป็นของแสดลงใจ เราเริ่มไม่กิน เราเริ่มฝึกลูกเรา เราเริ่มฝึกอากาของใจไม่ให้ไปจับต้องสิ่งที่เป็นไฟ ไม่รู้หรือว่าเป็นไฟ จับเข้าไปก็ร้อนทุกที...นี่มีธรรม ก็เหมือนเป็นผู้ใหญ่ขึ้น

เป็นผู้ใหญ่ขึ้น มันจะไปหาเรื่องเขาหรือ มันไปหาเรื่องเขาจะ มันจะไปทำแต่คุณงามความดีขึ้นมา ลูกที่ดีไปทำคุณงามความดีมาเขาก็ชมว่าลูกคนนั้นๆ เห็นไหม อากาของใจที่ทำความดี

ออกไป เราก็อำไปวัดไปวา ไปฟังครูบาอาจารย์ ไปประพฤติปฏิบัติมันก็ได้ความร่มเย็นเข้ามา นี้ลูกออกไปทำความดี มันก็เข้ามาถึงใจเหมือนกัน

ใจนี่เป็นผู้ที่จะหาทางออก อากาเรที่คิด อากาเรของใจ เพราะธรรมชาติของจิตมันหมุนออก มันเป็นวัฏฏะ มันวนออกไปอยู่เรื่อย การฟังธรรมก็เพื่อขยับยังไม่ให้กินของที่ของแสง ให้พยายามสร้างสมคุณงามความดี นี่อากาเรของใจมันออกไป เริ่มเบา น้ำในแก้วเริ่มเบาลง เบาลง บกพร่องลงไป จากเรื่องที่เป็นพิษ น้ำที่เป็นพิษ เป็นธรรม โลกกับธรรม จนทำเรื่อย ทำเรื่อยนี้ ใจของตัวเองเรื่อย บังคับไปเรื่อย ไม่ให้ออกไปเอาแต่สิ่งไม่ดีเข้ามา หาเรื่อย เช็ดเรื่อย ๆ เช็ดใจ ตรวจสอบกันอยู่ตลอดเวลา นี่มันก็เป็นความช่วยเหลือใจโดยอัตโนมัติ

ใจมันเร่าร้อน ใจมันจะหาทางออก แต่มันไม่มีใครช่วยเหลือมัน ธรรมะก็เริ่มช่วย แล้วเราก็อำใช้สติ สติก็เป็นธรรม สติปัญญา นี่ “สติธรรม ปัญญาธรรม” เราก็อำเลขของเราไปเรื่อย ดูเลขไปเรื่อย แล้วก็หมุนเข้าไปเรื่อย ๆ มันก็เบาลง เบาลง เบาลง นี่ธรรมะเริ่มขึ้น ฝ่ายดีก็เริ่มขึ้น เราว่าอันไหนเป็นกิเลส นี่กิเลส นี่ใจเป็นกิเลส ใจมันคว้าเข้ามาเอง แต่เราขยับยังให้ได้ สติคิดไว้ก่อน แล้วยังมีสติขยับส่งเสริมความคิดที่ดีด้วย นี่ธรรมะเริ่มเกิด ธรรมะเริ่มหมุนออก

นี่กิเลสกลัวธรรม กิเลสไม่กลัวอะไรเลย เพราะของในโลกนี้เป็นของเสริมกิเลสทั้งนั้น ของให้กิเลสมันได้อ้วนพี มันยังอ้วนพีเท่าไรมันยังข่มเหงหัวใจเราให้เศร้าหมอง ให้เจ็บช้ำ แต่ถ้ามันลองเบาลง ธรรมะได้หมุนขึ้นไป หมุนขึ้นไป ร่างกายคนไม่อ้วน ไม่ถึงกับเสียรูปทรง แต่เข้มแข็งอดทน เข้มแข็งในทางความดีใจ นี่ปัญญาหมุน ปัญญาหมุนเพื่อให้ใจนี้อิสระขึ้นมา ให้แก่นั่นว่างขึ้นมา ให้เป็นภาชนะที่จะมาใส่ธรรมใจ

จากน้ำเต็มแก้ว น้ำก็พร่องแก้ว ใส่ธรรมนะ ใส่ธรรมของพระพุทธเจ้า ธรรมเกิดขึ้นได้ตรงไหน? จิตสงบนี้มันมีมาดั้งเดิม จิตสงบนี้ นี่แก้วเปล่า ๆ มันมีมาแต่ดั้งเดิม แก้วเปล่า ๆ ก็ใจใจ ใจเปล่า ๆ “จิตเดิมแท้นี้ส่องใส หมองไปด้วยอุปกิเลส” จิตดั้งเดิมนั้นมันส่องใส จิตเดิมแท้นี้ส่องใส นี่แก้วเปล่า

ส่องใส มันส่องใสอย่างไรล่ะ ส่องใสแล้วอะไรมาเกิด ส่องใสแล้วตัวไหนมันเป็นกิเลสล่ะ? “จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส” จิตเดิมแท้นี้ส่องใสไป ฐิติจิต จิตปกติใจ แต่กิเลสมันอยู่ในความส่องใส นั่น เพราะมันเป็นอนุสัยอยู่เป็นเนื้อเดียวกันกับส่องใสของจิต จิตเดิมแท้นี้ส่องใส

เริ่มเติมน้ำเข้าไป น้ำของธรรมใจ “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส” พอมันส่องใส มันก็มีความสุข มีความสุข “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส” เย็นลิ ก็มันไม่ออกออกไปกลางวันไม่ออกไปกินเหยื่อ เราควบคุมใจของเราได้ เรากำหนดใจของเราเข้าไปถึงฐานของมัน ฐานคือว่าตัวหมุนออก ตัวมอเตอร์ ตัวใครตัวมันไฟ แต่ไฟนี้มันอยู่ในอำนาจของเรา นี่มันส่องใส มันมีพลังงานในตัวมันเอง ออกไปเรื่อย ไฟนี่ออกไปเรื่อย

แต่เติมไฟมันออกไปแล้วมันออกเข้าไปในเครื่องจักร ออกไปกลางวัน เป็นเครื่องจักรออกไปกลางวันเป็นโรงงานไปเลย หมุนออกไปเป็นทางโลก เราขยับขยับเข้ามา จนมันหมุนในตัวมันเอง มันหมุนอยู่ แต่มันไม่ได้ออกไปเป็นโรงงานประกอบอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมของกิเลส

ทีนี้เราพลิกออกมา ถ้าอย่างนั้นแล้วเราไม่ยกขึ้นวิปัสสนามันก็จะออกไปอย่างเก่าเพราะมันเป็นธรรมชาติอย่างนั้นมันถึงสะสมมา มันเป็นพลังงานที่ต้องหมุนไปตามวัฏฏะ เพราะมันมีเชื้ออยู่ มันมียางเหนียวอยู่ มันมีอย่างเหนียวอยู่ มันต้องหมุนไปโดยธรรมชาติของมัน การเกิด เราเกิดมานี้ก็เพราะตัวนี้ ตัวธรรมชาติตัวนี้มันบังคับให้เกิด เราปฏิเสธความเกิดของเราไม่ได้ เราปฏิเสธความเป็นมนุษย์ไม่ได้ เราปฏิเสธพลังงานตัวนี้ไม่ได้ เพราะมันเป็นพลังงานธรรมชาติที่เป็นไปอย่างนั้น

แต่เราเป็นผู้ที่มีหู มีตา เป็นผู้ที่มีวาสนา เป็นผู้เข้ามาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา สอนลงไปถึงก้นบึ้งตรงนี้ก่อน แล้วเอาก้นบึ้งตัวนี้ขึ้นมาวิปัสสนา วิปัสสนาในกาย เวทนา จิต ธรรม จิตมันส่องใส จิตมันมีความสุข มันจะเคลิบเคลิ้มหลงไหล หลงไหลได้ปลื้มเลย นี่เป็นสมาธิสมาธิตัวนี้จะไม่เกิดปัญญาถ้าเราไม่ขุดค้น เราไม่ขุดค้นเราไม่เริ่มหัดประพฤติปฏิบัติ

การทำจิตให้สงบนี้เป็นการบังคับจิตให้เบาบางลง มีความสุขจนผลออไร นี่ศาสนาพุทธถึงได้เยี่ยม เยี่ยมตรงนี้ เยี่ยมตรงในมรรค ในความดำริชอบใจ ความดำริที่จะเกิดคุณงามความดีต่อจากจิตสงบ ต่อจากฐิติจิตนี้ไง เพราะฐิติจิตนี้เราเป็นเรา เราทำจิตให้สงบ จิตมีความสุข จิตเพลิดเพลิน เราว่าเราเป็นผู้วิเศษ

คนได้ลิ้มรสความสงบของใจ ความเบา ความเวียงว้างอันนี้มันแปลกประหลาดมหัศจรรย์อยู่แล้ว ถ้าคนไม่มีวาสนาจะได้แค่นี้แล้วหยุด แล้วเข้าใจว่าอันนี้เป็นทางที่สูงสุด มันไปต่อไปไม่ได้ แต่พระพุทธเจ้าเป็นผู้ชนะกิเลส พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาองค์เอก ได้ชำระไ้อ่างเหนียว ใ้อัตัวนี้หมดแล้ว แล้วสอนว่าความดำรินี้จะออกจากกิเลสเรายังไม่ได้ทำ

ความดำริออกจากกิเลสนะ กิเลสมันติดในกายมนุษย์ ติดในกายเรา ติดในใจเรา ติดใน
ความยึดมั่นถือมั่นในหัวใจ มันถึงได้ออกไปวิ่งเต้นเล่นกระโดดข้างนอกได้ ฉะนั้นต้องให้ชำระ
กลับมาที่ตรงกันบึ้งของใจตัวนี้ กันบึ้งของหัวใจเป็นตัวติด ติดในกายก็ติด ติดในความคิดตัวเองก็
ติด ทั้งดีและชั่วมันก็ติด มันละดีและชั่วไม่ได้ ถึงปล่อยได้ก็ปล่อยได้ชั่วคราวตรงนี้ไง

พอปล่อยได้นี้มันเป็นอาการของใจ มันละเอียดลิกซึ่งจนจับต้องไม่ได้ ก็ว่ามันไม่มีนะ มัน
ละเอียดลิกซึ่งจนเราจับต้องไม่ได้นะ แต่เรื่องของใจ อาการของใจกับตัวใจ กับตัวมรรคอรียสัจจ
มันเป็นนามธรรมเหมือนกัน มันจับต้องกันได้

ความดำริออกจากกิเลส ออกจากกิเลสจะไปปีนต้นไม้ไหนออกล่ะ จะไปปีนภูเขาไหน
ออก? ภูเขา ต้นไม้ไหน ก็ปีนออกไม่ได้ ดวงอาทิตย์ดวงไหนก็ออกไม่ได้ มันถึงออกได้ ความสว่าง
กลางหัวใจ เพราะกันบึ้งของใจเป็นผู้ติด เหาะเหินเดินฟ้าไปไหนมันก็เป็นไปตามเหาะเหินเดินฟ้า
นั่น จรวดอวกาศเขาก็ไปกันทั่ว เขาชำระกิเลสไม่ได้ เพราะกิเลสนี้มันอยู่ที่หัวใจ ฉะนั้น ความใส
กลางใจนี้ก็ต้องกลับมาดูความใสกลางหัวใจนี้ไง หันใจกลับมาดูมันจะเห็น เพราะนามธรรมกับ
นามธรรมไง

ความดำริหักเข้ามา ความดำริน้อมใจเข้ามา มาดูกาย ถ้าจิตมีवासานมันจะเห็นกายขึ้นมา ไม่
มีवासานก็ดูความเศร้าหมองของใจสิ มันใสขนาดไหน มันมีความเศร้าหมองอยู่ในตัวมันนั่นนะ
พลังงานตัวใดก็แล้วแต่ ใ้ไปแล้วมันต้องเสื่อมสภาพลง พลังงานของจิตนี้ก็เหมือนกัน พลังงาน
ของจิตนี้ที่สว่างไสวอยู่นี้มันก็เหมือนกับพลังงานทางโลก

คุณธรรมของเราดี มันดี เดียวมันก็ไม่ดี มันสุข เดียวมันก็ไม่ทุกข์ มันส่องใสขนาดไหน เดียว
มันก็เสื่อมสภาพลงมา แต่เสื่อมสภาพไม่เหมือนทางโลก ไม่เหมือนทางวัตถุ ทางวัตถุเสื่อมสภาพ
แล้วจะหมดไปเลย แต่ทางนามธรรมเสื่อมสภาพแล้วก็ขึ้นมาใหม่ มันอยากๆ เบื่อๆ อยู่อย่าง
นั่นนะ อารมณ์ความอยาก อารมณ์ความเบื่อ ความส่องใสในใจก็เป็นแบบนั้น เดียวเกิด เดียวดับ
แล้วมันเกิดดับได้ มันเกิดดับได้โดยอัตโนมัติ เพราะมันเป็นธาตุรู้ เป็นธาตุอันหนึ่ง แต่เป็นธาตุ
นามธรรม ฉะนั้นดูตัวนี้เข้ามามันก็จะเห็นความแปรสภาพ ความแปรสภาพไง

สิ่งใดในโลกนี้ ถ้ามันเป็นอนิจจังมันต้องเป็นทุกข์ ถึงจะมีความสุขอยู่นะ ความสุขในความ
ละเอียดของใจนั่นละ แต่มันก็เป็นอนิจจัง มันแปรสภาพให้ดู มันแปรสภาพโดยธรรมชาติ แต่เรา
ไม่เห็นความแปรสภาพอันนี้ เราจะรู้ว่ามันแปรสภาพต่อเมื่อมันหมด เสื่อมไปแล้ว พอสิ่งนี้เสื่อม

ไปเราจะรู้เลยว่าเพราะมันเกิดความร้อนขึ้น ความเย็นในหัวใจมันหมดไปแล้วมันจะเกิดความร้อนแทน เรายังไม่รู้เลย นี่ผู้ที่ปฏิบัติยังไม่รู้เรื่องเลย มันเกิดขึ้นมาเราก็เย็นอยู่กับมัน มันเสื่อมไป ยังไม่รู้ว่าเสื่อม จนกว่ามันเราร้อนแล้วถึงจะรู้ เพราะความเราร้อนนั้นมันบอก แต่ความเสื่อมเราไม่เห็น

พอความเราร้อนมันบอก มันก็รู้ว่ามันเสื่อมไปแล้ว เราจะคืนอย่างไร? นี่อาการของใจมันเป็นโดยอัตโนมัติ มันเป็นโดยธรรมชาติของใจมันเป็นอย่างนี้อยู่แล้ว เวลาเราแสวงหาเข้าไปแสวงหาเข้าถึงจุดนี้มันก็แสนยากอยู่แล้ว แล้วมันแปรสภาพนี้เราก็ไม่รู้อีก เพราะเราไม่ยกขึ้นให้มันเป็นของจริง ของจริงหมายถึงว่ามันเป็นอกุศลปธรรม มันขึ้นเลย มันไม่เสื่อม มันไม่แปรสภาพ มันไม่แปรสภาพอีกเลย นี่มันไม่แปรสภาพได้ก็ต่อเมื่อมันต้องเผาผลาญตัวมันเอง มันต้องเปลี่ยนพลังงานในตัวมันเองให้เป็นพลังงานที่เย็น

พลังงานที่จะเผาผลาญตัวมันเองนี้ มันก็ต้องเผาผลาญที่กายและจิตนี้ เห็นไหม เอาพลังงานในตัวของมันนะเผาผลาญตัวมันเอง ให้มันแปรสภาพจากของดิบให้มันเป็นของสุกใส จากของที่เสื่อมสภาพ อย่างเช่นดินเหนียว เขาปั้นโอ่ง เขาเผาด้วยไฟแล้วมันจะกลายเป็นอิฐ พลังงานของใจก็เหมือนกัน เผาด้วยวิธีการวิปัสสนาใจ กายหรือใจ เผาด้วยตบะธรรม คุณความแปรสภาพ วิธีการทำงานใจ

วิธีการทำงาน คุณ คุณความแปรสภาพ นี่พลังธรรมกับพลังธรรมเจอกันไง พลังภายในกับพลังกิเลสไง พลังกิเลสมันแอบแฝงอยู่ที่ใจ เอาพลังของธรรมที่อยู่ในหัวใจ เข้าไปจับมัน แล้วใช้พลังอันนั้นสู้กัน นี่วิปัสสนา นี่ธรรมจักร ปัญญาของธรรมเคลื่อน เคลื่อนเพราะเราเป็นลูกศิษย์ตถาคต เราเป็นลูกศิษย์ของครูบาอาจารย์ที่ได้วางแนวทางไว้ไง

ทางมีอยู่ ฟูไว้ให้เดิน เราเองเดินไม่ถูกต้อง เดินไม่ถูกต้องนะ ไม่ถูกต้องแล้วยังไม่ถูกต้องเปล่านะ ยังหันกลับมาดิเคียนด้วยว่า ยกขึ้นวิปัสสนานี้ให้มันเหนียว ให้มันทุกซ์ ให้มันยาก จิตสว่างไสว จิตมีความสงบนี้ อันนี้ก็เป็นผลแล้ว วางแนวทางไว้แล้ว เราไม่เดินเปล่า ยังดิเคียน นี่คุณกิเลสดี คุณกิเลสในใจ คุณโลกในใจนี้ โลกในใจมันยังจีจกรรมในใจเราเลย แล้วจะให้คนอื่นรักเรา ใจเราเองมันยังไม่รักใจเราเองเลย มันยังทิมดำในใจเราเอง กิเลสมันยังเหยียบย่ำอยู่เลย นี่หันกลับมาดูใจของตัวเอง แล้วมันจะประเสริฐ

ประเสริฐที่ว่า ไหนว่ารักตัวตนจริง ไหนเรารักเราจริง รักเราจริง ทำไมเราไม่ทำใจนี้ให้มัน
 ฟั่นละ ทำไมเราไม่กินสิ่งที่ดีละ เราไม่พัฒนาสิ่งที่ดี ไม่ทำตามครูบาอาจารย์สอน ไม่ยกขึ้น
 วิปัสสนา

มันไม่ยก ไม่ยกเปล่า มันยังดิมันยังเดียน นี่กิเลสมันเสียมขนาดนั้น แล้วมันอยู่ที่ไหน? มันก็
 คือเรานี้แหละ ความเคยใจในหัวใจนั้นละ มันไม่ยกทำงาน มันอยากจะนอนสบายๆ มันอยากจะ
 นอนอยู่ นอนอยู่ในที่นอนไง แล้วก็ให้เขาเอาเงินมากองที่หน้าคอกไถ

พอมันสงบขึ้นมันก็อยากจะเอาผล เอาผลว่าเขามาประเคนให้เลย ใครจะมาประเคนให้
 ประเคนให้ก็มีแต่กิเลสมันหลอก กิเลสประเคนให้ มันว่าอันนี้เป็นธรรม บอกเดี๋ยวเถอะ เดี่ยวก็
 ร้อน ถึงว่านี่กิเลสมันหลอก นี่เผาภายใน เราถึงไม่ให้เชื่อตนเอง ไม่ให้เชื่อกิเลสมันเสียมไถ

เวลาธรรมะหมุนเข้าไปเป็นกิริยาฝ่ายธรรมหมุนเข้าไป ต้องคอยเช็ค คอยตรวจสอบอารมณ์
 ของตัวเองอยู่ตลอด อย่าประมาท อย่างอนใจ อย่างอนใจตัวเอง อย่าเชื่อความคิดตัวเอง อย่าเชื่อ
 ทุกอย่าง ต้องให้มันเกิดโดยตามสภาวะ หน้าที่ของผู้ปฏิบัติคอยเพ่งดู คอยยกขึ้นวิปัสสนา คือให้
 มันหมุนด้วยปัญญาไถ

การเพ่งดูนั้นเป็นการจจ่อ การใช้ความคิดผ่อนเป็นบางครั้งบางคราวไถ อย่างการเรา
 ทำงานแสนเหนื่อยยาก ทำงานนี้เหนื่อยมาก อยากจะพักบ้าง...ถูกต้อง การเพ่งดูนี้เพื่อเอาไปต่อสู้
 ไถ แล้วพักปั๊บยันไว้เฉยๆ พักยกนะ ถ้ามันสู้ปั๊บๆ มันหมุนด้วยปัญญานี้ พลังงานภายใน พลังงาน
 ของร่างกายเราใช้ เหนือไหล่โคลย้อย มันล้า แล้วมันเหนื่อยมาก พลังงานของใจ ความคิดภายใน
 เหนือกว่า พอเหนื่อยกว่ามาก มันเครียด มันตึง แล้วมันเสียมเอา แล้วสู้ไม่ไหว อันนั้นถึงได้เพ่ง
 เพราะถ้าไม่เพ่งแล้วเราแพ้เลย มันย้อนกลับเลย แล้วมันจะเบื่อ เพ่งดู ยันไว้ การบันไว้มันมีแรง
 ของสมาธิไถ จิตนี้ยังมีพลังงานอยู่ ยันยันไว้ได้อยู่ ยันไว้ก็พัก เฮ้อ! ถอนหายใจ ถอนหายใจนะ

แต่ถ้าเป็นวิปัสสนามันไม่เพ่ง มันหมุนเข้าไปเลย หมุนเข้าไบนั่นนะ หมุนเข้าไป อันนี้คือ
 อะไร ไหนใส ไหนอ่อน ไหนมันแปรสภาพ นี่หมุนเข้าไป หมุนเข้าไบนั่นนั่น อันไหนๆ
 ความคิดนั้นล่ มันเผาโดยอัถโนมัตินะ นามธรรมกับนามธรรมมันสู้กัน เราคิดว่าความคิดนี้คิด
 ลอยๆ...ไม่ใช่ ถ้าคิดลอยๆ คิดแบบนี้ คิดแบบโลกนี้ แต่เราต่อสู้มาตั้งแต่น้ำเต็มแก้ว จนพร่องมา
 จนเป็นแก้วว่างแล้ว แก้วว่างมันก็มีเวทิต่อสู้ไถ

ในแก้วนี้เป็นเนื้อที่ว่าง พอเนื้อที่ว่างมันก็มีให้ความคิดนี้หมุนได้ไง แต่ถ้าเป็นคิดแบบข้างนอกเลยนี่ เออ! อันนี้ใช่ อันนั้นเป็นความคิดที่คิดลอยลม แต่ความคิดหรือความปฏิบัติอันนี้มันไม่ลอยลม มันมีเนื้อที่ว่างในหัวใจให้มีการต่อสู้อุบัติขึ้นแล้ว มันเปิดสนามแล้ว เปิดเวทีของใจขึ้นมา วิปัสสนา มันเป็นความคิดอันเดียวกัน แต่ความคิดนี้มันพร้อมด้วยสมาธิ พร้อมด้วยความเพียร พร้อมด้วยงานชอบ ความคิดอันนี้มันเป็นวิปัสสนา มันเป็นสังขาร แต่มันก็มีพลังงานของใจหมุนเข้า เป็นความคิดหมุนเข้า เป็นความคิดเย็น นี่ธรรมจักรของพระพุทธเจ้า

ธรรมจักรใจ จักรนี้หมุน หมุนเข้าไปเชือดใจ เผลอผลาญพลังงานนี้จนพลังงานนี้หรือว่าตัวใจนี้ เป็นตัวใจที่สุข เห็นไหม ไม่แปรสภาพ ไม่แปรสภาพนะ พอถึงจุดจุดหนึ่งแล้วก็ไม่เสื่อม จิตนี้ไม่เสื่อม จิตนี้ไม่ตก จะไปข้างหน้าอย่างเดียว ไม่เสื่อมลงมาจากนี้อีกแล้ว เราก็เป็นคนที่ว่า ขึ้นไปอยู่บนที่มั่นคง คนที่ไม่เคยยืนอยู่บนที่มั่นคงเลย ยืนอยู่บนกลางอากาศ กลิ้งหมุนไปตลอด คนตกจากอากาศมันจะกลิ้ง มันจะหมุนตลอด แล้วความคิดเราหรือในวัฏฏะนี้มันก็เป็นอย่างนั้นตลอดเลย แล้วพอถึงว่า เรายืนอยู่บนธรรมของพระพุทธเจ้าขั้นหนึ่ง คนหมุนกับคนไม่มีจุดยืนต่างกันขนาดไหน นี่ความสุขมันจะเกิดขึ้น

ความสุขจะเกิดขึ้น เกิดขึ้นมาจากจิตสงบมาเป็นขั้นๆ ตอนๆ นะ จนสงบเฉยๆ กับจนยืนตั้งมั่น พิจารณาผลาญจนแปรสภาพ ไม่คลอนแคลนอีกแล้ว นี่จิตของเราชาวพุทธที่ว่าเป็นผู้มีวาสนาใจ นี่พยายามขึ้นมา นะ เผลอขึ้นมา เผลอขึ้นมา เผลอขึ้นมา พอจิตขึ้นมา มันมีผลมีงาน มีผลงานขึ้นมา มีความสุขขึ้นมา มันเริ่มสุขขึ้นมาเรื่อยๆ จิตนี้ก็สุขด้วย

ความสุขนี้มัน ๒ ชั้นนะ ชั้น ๑ คือความสุขที่เราเว้งว้าง เรามีความสงบ ใจมันเสพธรรมเป็นอาหาร เย็นสบายนะ แล้วยังไม่เสื่อมสภาพอีก...๒ ชั้นใหม่? กับเริ่มต้นมา ถ้าไปเสพแล้วอนิจจัง ถอนออก เป็นไตรลักษณ์ อันนั้นเราเข้าไปเสพแล้วออกมามันเสียตาย คนเคยกินอาหารดีๆ แล้วไม่มีโอกาสได้กินอีก มันคิดถึงอันนั้นแล้วมันก็ไม่มีความสามารถเข้าไปกินได้อีก เพราะอะไร? เพราะมันทำจิตขึ้นมาจนเสมอรระดับนั้นไม่ได้

แต่ถ้ามันตั้งมั่นแล้วนี่กลับมาสงบทันที ใจมันอยู่ในอำนาจของเราใจ เราจะกินอาหารชนิดไหนเราก็มี เราพอจะมีกินได้ตลอด จิตนี้ถึงเริ่มตั้งมั่น ไม่เสื่อมสภาพ มันมีฐานที่จะขึ้นไป มีฐานแล้วไง จากเมื่อก่อนบังคับไม่ได้เลย จะไปไหนก็ต้องวิ่งหาไปข้างนอก แต่เดี๋ยวนี้มันอยู่กับตัวเรา

แล้ว มันอยู่ที่ตัวเรา มันอยู่ที่ข้างกายเรา เราจะใช้เมื่อไรก็ได้ นี่จิตตั้งมั่น จิตที่ไม่เสื่อมจากฐานอันนี้ มันก็ดู นี่ถ้าใจ

ทีนี้พอมันมีความสุขขึ้นมา แก้วมันเต็มธรรมเข้าไปแล้วช่วงหนึ่ง ทีนี้แก้วมันยังว่างอยู่ เราดู ลี ดูใจ ดูไป จิตมันมีฐาน มันทำได้ใช่ไหม จิตมีฐานคือจิตมีพื้นฐานอยู่แล้ว พอคุณกลับมา กาย เวทนา จิต ธรรมอย่างเก่านั้นละ “กาย เวทนา จิต ธรรม” พิจารณากายก็กายได้ พิจารณาจิตก็ได้ ธรรมก็ได้ ใสๆ ที่ว่านั่นละ มันใส

ความใสเนี่ยมันต่างระดับชั้น ความใสนะ จิตใสต่างกัน จิตใส จิตเต็มแท้นี้ส่องใส แต่หมองไปด้วยอุปกิเลส กับจิตเต็มแท้นี้ส่องใส แต่กิเลสมันเริ่มจางออกไปนี่ความใสต่างกันแล้ว ความใสของพื้นฐานใจก็ต่างกัน แต่กิเลสมันก็ต่างกัน กิเลสตัวข้างบนมันก็ยังใสไปอีก ใสกว่า มันอยู่ในความใสนั้น แต่ตบะธรรม ความตบะธรรม ความประพฤติปฏิบัติ ความจดจ่อ ต้องเจอกัน

ในโอง ในแก้วนี้มันมีความว่างอยู่ เราเอามือไปควาน ต้องจับต้อง อย่างน้อยอากาศข้างนอกกับข้างในก็ต้องต่างกัน อากาศในโองกับอากาศข้างนอกมันต่างกันอยู่แล้ว ชักมือเข้าไปกับออกมา ความนี้ต่างกัน ทีนี้ใจเข้าไปดูก็เหมือนกัน เอาใจนี้เข้าไปฟังดูในความรู้สึกอันนี้ มันต้องจับต้องกิเลสได้ จับต้องหมายถึงการพบหน้า กิเลสนี้อาศัยเครื่องมือคือขันธ คือความคิดของเรานั้น ละเสียออกมา มันอาศัยทางสืบต่อไง เราตัดให้มันสั้นเข้ามา สั้นเข้ามา เราตัด ขันธนอก-ขันธใน

กิเลสนี้อาศัยพลังงานที่วิ่งออกมาแล้วมันก็เสียออกมาตลอด มันอาศัยอันนี้เป็นสะพานเป็นทางผ่าน แต่จิตเราก็อ่อนกลับ อ่อนกลับเข้าไปดู ทางที่มันวิ่งออกมานั้นละ ทางที่มันอาศัยความคิดเราออกมา จากขันธภายใน “ขันธภายใน” คือความคิดภายใน “ขันธภายนอก” ความคิดเรื่องข้างนอก ขันธข้างนอก แต่ขันธข้างในมันอ่อนอยู่ อย่างเช่นเราคุยกับใครก็อีกอย่างหนึ่ง เราคิดแต่เราไม่ได้พูดออกมาก็อย่างหนึ่ง นี่กิเลสมันอาศัยตรงนี้เป็นทางออก อาศัยตรงนี้

อย่างเช่นเราพูดเปลอ พูดผิด พูดถูก ไม่อยากจะพูดมันก็พูดออกมา นี่กิเลสมันเสียออกมาทางนี้ มันเอาทางนี้เป็นทางออกมัน แล้วก็อ่อนกลับเข้าไปดู อ่อนกลับ ดูความคิดอันละเอียดเข้าไป ความคิดอันละเอียดเข้าไป จากคำพูดก็เป็นความคิด จากความคิด ต้นของความคิดอยู่ที่ไหน ถ้าใจมันยังคิดออกมาได้ อាកารของใจยังคิดออกมาได้ ธรรมะของพระพุทธเจ้ากางเป็นตาข่ายเข้าไปหา “ตาข่าย” ข่ายของปัญญาญาณเข้าไปดูความคิดของตัว ความคิดนี้มันก็เป็นธรรมชาติ แต่กิเลสที่มันมากับความคิดลี เราจะดูตรงนั้น ตรงที่กิเลสมากับความคิด ดูความคิด เวลามันเกิดทำไมเราดับ

ไม่ได้ บางอย่างเราก็รู้ คิดถูกคิดผิด แต่พอมันเกิดขึ้นเราดับไม่ได้นะ เราหยุดให้มันหยุดเลยไม่ได้ เพราะอะไร เพราะมันมียางเหนียวไง มีตัวกิเลสนี้กระตุ่นอยู่ไง

ทีนี้ถ้าเราใช้ปัญญาเข้าไปตรวจสอบ เข้าไป ทำไมมันหยุดไม่ได้ เพราะเหตุใด เห็นไหม มันก็เข้าไปใคร่ครวญอยู่ในอีก นี่ปัญญาญาณ ความคิดจะเร็วขนาดไหนก็แล้วแต่นะ ความคิดของใจนี้เร็วมาก ปัญญาที่เร็วมาก ถ้าเราฝึก เราฝึกบ่อยๆ แฝบ่อย ใหม่ๆ นี้จะเริ่มแพ้ ความคิดตรงไหนก็แพ้ ชั้นไหนก็แพ้ ความละเอียดเข้าไปมันยิ่งแพ้ รดวิ่งช้า รดวิ่งเร็ว รถที่เหาะมาเลย

เวลาความคิดมันออก มันลึกลงเข้าไป มันจะเร็วขึ้นเท่านั้น มันลึกลงเข้าไป มันจะละเอียดกว่านั้น ละเอียดจนแบบที่เราแทบหาไม่เจอ มันเป็นชั้นๆๆ เข้ามานะ เราก็ต้องมา ต้อนเข้ามา ต้อนเข้ามา ต้อนเข้ามา ต้องให้เจอความคิดนี้ ต้องจับต้องได้ ถ้าเราจับต้องไม่ได้ เราจะเอาที่ไหนเป็นต้นของความคิด เราจับต้องตัวกิเลสไม่ได้ เราจะเอาอะไรมาเป็นทีวีสตนา เราจับตัวความรู้สึกที่มันกระตุ่นออกมาไม่ได้แล้วเราจะเอาจำเลยที่ไหน? งานชุดคู่ย งานค้นเจียหากิเลส หาจำเลย จำเลยที่ในหัวใจของเรา จำเลยข้างนอกไม่เกี่ยว

จำเลยคือว่า ไอ้กิเลสที่มันยุแห่ออกมาจากความคิดที่เราไม่พอใจ เราอยากให้มันหยุดคิดก็ไม่ได้มันมาจากไหน? นี่ปัญญาญาณมันจะตรวจสอบได้นะ ปัญญาญาณ วิปัสสนาญาณ สามารถตรวจสอบความคิดตัวนี้ได้ กิเลสอาศัยความคิดออกมา ปัญญาญาณอาศัยตรวจสอบความคิดเข้าไป การต่อสู้เกิดขึ้น วิปัสสนาเกิดแล้ว ปัญญาญาณได้หมุนแล้ว ความขยันหมั่นเพียรอยู่ที่เรา การปลงใจ การชุดคู่ย การเพ่งคูอยู่ นี่งานภายใน

งานนี้เป็นงานที่ประเสริฐที่สุด งานอย่างนี้เป็นงานที่ผู้จะพ้นออกจากโลกใจ นี่ธรรมพระพุทธเจ้าประกาศกังวานอยู่ตั้ง ๒,๕๐๐ กว่าปีมาตลอด แต่เราไม่เคยได้ยินเลย ไม่เคยกังวานขึ้นมากลางหัวใจของเรา เสียงระฆังแห่งหง่างก็อยู่แต่ข้างนอก มันไม่สามารถดั่งหง่างหง่างลงไปกลางหัวใจได้ ถ้าเราใช้วิปัสสนาญาณนี้เกิดขึ้น มันแว่วๆ มานะ ความแว่วๆ เสียงแว่วๆ มันเข้ามาแล้ว เพราะอันนี้มันเข้ามาถึงหัวใจแล้ว

คำว่ามันจะกังวานในใจเราขึ้นมาแล้ว นี่เราถึงว่าเป็นผู้ที่มีบารมีไง ผู้ปฏิบัติเท่านั้นเป็นผู้ที่ยกตนออกจากกิเลส ออกจากวิฏวน ออกจากวิฏณะนะ วิฏณะเป็น ๔ ชั้นตอน เราขาด เราก้าวขึ้นมาเหยียบขั้นแล้วนะ วิฏณะที่ ๒ ใจ วงเวียนวังวนที่ ๒ เราจะพ้นจากวังวนที่ ๒ ขึ้นไป นี่ปัญญาญาณเกิด เกิดขึ้นจากความมุมนะ ความบากบั่น แล้วก็มีช่องทางที่พระพุทธเจ้าวางศาสนาไว้ เราถึงเป็น

ผู้ที่ประเสริฐ เราถึงเป็นผู้ที่สมควรจะฟังธรรม ฟังธรรมแล้วปฏิบัติธรรม ฟังธรรม-ปฏิบัติธรรม
ธรรมกังวานขึ้นกลางหัวใจ ฟังธรรม-ปฏิบัติธรรม

ฟังธรรมไม่ปฏิบัติธรรม ฟังธรรม ฟังสักแต่ว่าฟัง ฟังธรรม-ปฏิบัติธรรม ธรรมประกาศอยู่
โต้งๆ ธรรมประกาศอยู่ อกาลิโก ไม่อาศัยกาล ไม่อาศัยเวลา ขาดแต่ความมุ่งหมาย ขาดแต่ความ
เพียร ขาดแต่วิปัสสนาญาณที่เราไม่ยกขึ้น เรยกขึ้น เรยกขึ้น เห็นไหม เราไม่ยกขึ้น ธรรมเกิด
ธรรมเป็นไป ธรรมหม่นอยู่ แต่ด้วยความเชื่อ ด้วยกิเลสมันยุแห่ ด้วยการปิดมือ ปิดไม้ จากหัวใจ
ใจ นี้กิเลส

ความคิดที่ว่าควรจะเป็น ควรจะใช้...ควร ขนาดมันหม่นอยู่ กิเลสมันก็ยังเลื้อยออกมาเลย
ตรงนี้ใช้ ตรงนี้มันหม่นรอบแล้วความเข้าใจหยุด ความเข้าใจ ความใคร่ครวญ บางทีมันไม่รอบใจ
มันใคร่ครวญเข้าใจพอเข้าใจ มันว่าอันนี้ถูกต้องแล้ว มันไม่สมมุติเจตปหาน ความเข้าใจเป็นความ
เข้าใจ ความหม่นไปของปัญญาให้มันหม่นไป หม่นไปจนมันเป็นธรรมจักร มันหม่นไปตลอด
หม่นจนมันเที่ยง หม่นจนมันเป็นมรรคสามัคคีใจ มันจะปหานเอง มันสมมุติเอง เพราะขาด
ออกไปเอง ธรรมเป็นธรรม กังวานกลางหัวใจ มีความสุข มีความประเสริฐ

เราเกิดขึ้นจากเป็นปุถุชน มนุษย์ธรรมดาแน่แหละ ทำไมธรรมมันกังวานขึ้นกลางใจ ยิ้มแย้ม
แจ่มใส อิ่มเอิบกลางหัวใจของตัว มันชุ่มฉ่ำไปด้วยธรรมทำไมมันจะไม่สุข ความสุขแท้ ความสุข
อันประเสริฐ ความสุขในโลกไม่มี โลกหาไม่เจอ ความสุขของโลกหาไปหาเถอะ มันสุขขนาด
ไหน มันก็พร้อมกับความร้อนมาด้วยกัน ความสุขทางโลกจะสุขแล้วทุกข์ไปพร้อมกัน แล้วทุกข์
มากกว่าสุขหลายร้อยเท่านะ สุขเพราะทุกข์มันดับเท่านั้น แต่กังวานในใจนี้สุขล้วนๆ นะ สุขล้วนๆ
สุขเนื้อๆ เลย

“เนื้อของธรรม” เนื้อของธรรมเข้ากับเนื้อของใจ ใจที่วนไปตามกระแสของโลก ครึ่งหนึ่ง
แบ่งออกมาให้ธรรมแล้วใจ ครึ่งแก้ว วิปัสสนาต่อ พอมีความสุข เสพสุขพอสมควร มันก็ห่อเหิม
ไปอยู่พักหนึ่งละ แต่ธรรมะของพระพุทธเจ้ายัง...น้ำครึ่งแก้ว น้ำยังไม่เต็มแก้ว

วกกลับดูอย่างเก่า วกกลับมาดูของเดิม จิตเดิมแท้ที่ละ จิตเดิมแท้ที่มันเป็นกามราคะ จิตเดิม
แท้เป็นตัวคิด กายมันคิดไม่ได้ ความคิดมันขาดออกจากกัน แต่ความคิดที่ขาดออกจากกัน
กันนี้มันเป็นกันนี้ภายใน แล้วกายนี้มันคิดไม่ได้ กายนี้มันเป็นธาตุ แต่กันนี้ออกมา จิตเดิมแท้
ออกมา ออกมาด้วยกามราคะใจ มันชุ่มอยู่ในกามของมันเอง ตัวจิตเป็นตัวคิด ตัวจิตเป็นตัวเสพ ตัว

จิตเป็นตัวกาม ตัวจิตนั้นเป็นตัวกาม นี่ต้องยกขึ้นอีก เพราะถ้าถึงจุดเข้าไปค้นคว้านะ ค้นคว้าใน โอง ในแก้วของเรา ค้นจนเต็มทีนะ พอเจอตัวกาม ตัวกามมันเป็นตัวกามมันเอง ความว่างในแก้ว นั้นล่ะมันก็เป็นความรู้ที่อยู่ภายใน ตัวชุ่มอยู่ ตัวชุ่มอยู่นะ

“จิตเต็มแท้” แล้วแท้ขนาดไหน? เราว่าจิตเต็มเท่านั้นมันประเสริฐ มันประเสริฐต่อเมื่อคนอื่นมาเสริมมัน มาดูมัน แต่ตัวมันเองก็ประเสริฐขนาดไหนมันก็ชุ่มอยู่ในตัวมันเองไง นี่มันจะเผา อีกละ เผาอย่างไร? ถ้าลงมา จิตมันคิดออกมาถึงกาย มันก็เป็นกามราคะ ถ้าจิตมันคิดของตัวมันเอง อยู่ พิจารณาอยู่ เข้าไปตรงนั้น มันเป็นอสุภะไง ความเป็นสุภะ-ความเป็นอสุภะไง

ความเป็นสุภะมันก็คิดในความสวยของมันนั่นนะ ในความอิมพोजของมันไง ฉะนั้นนี่เป็น คนประเสริฐ ฉะนั้นนี่เป็นผู้มีศักดินา ฉะนั้นนี่เป็นคนยอดเยี่ยม ฉะนั้นนี่เป็นผู้ที่อยู่บนหัวคนไง ฉะนั้นนี่คือ คนอยู่ใง มันเกิดความมานะ เกิดความอหังการขึ้นมาเนะ นี่คิดในความงาม ความพอใจของตัวก็ เป็นกาม กามมันกามฉันทะ ความพอใจ กามราคะมันกามข้างนอก กามภายในใจ กามภายใน ความคิดที่มันเหยียบย่ำคน ความคิดที่มันเหยียบย่ำ มันอยู่บนหัว นี่เป็นความคิดของเราเอง แล้ว ความคิดอย่างไหนมันคิดเสมอกันล่ะ นี่ขันธมันอยู่ตรงนี้ ขันธแท้ๆ มันอยู่ตรงนี้ไง

คำว่า “ขันธ” ขันธก็คือขันธ ๕ “รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ” มันหมุนเป็นวงรอบ มัน ถึงเป็นความคิดขึ้นมาได้ ความคิดเฉยๆ นี่มันเป็นตัวใดตัวหนึ่ง อย่างเช่นเป็นสัญญาก็ความระลึกรู้ เฉยๆ สังขารก็ปรุงเฉยๆ ถ้าไม่มีวิญญาณรับรู้ เห็นไหม นี่ตัวขันธใง ขันธคือมันวงรอบ มันจะใส ขนาดไหนก็ความคิดที่ไม่มีตัวตน มันใสจนจับต้องไม่ได้ ก็หมุนกลับ นี่ปัญญากิเลสมันหมุนออก ปัญญาธรรมหมุนเข้า หมุนเข้าสิ ถึงจะละเอียดขนาดไหน มันยึดมันตัวมันเองขนาดไหนก็ดูเข้าไป สิ ดูเข้าไป เพราะอะไร เพราะหัวใจมันมีรับรู้ใง มันมีสุขกับทุกข์ใง ถ้าคิดอันนี้มันหนัก

ความสุข ความทุกข์ อันละเอียดในใจใง ความสุข ความทุกข์ อันละเอียดนะ แม้แต่เราคิด เราก็ไม่พอใจ เอ๊ะ! เอ๊ะ! เอ๊ะ! เราคิดเองนะ เราคิดเอง เรารู้เอง คนอื่นไม่รู้หรอก เราคิดเอง ถ้ามัน กลับมาดู เอ๊ะ! มันหมอง มันเศร้าหมอง ความสุข ความทุกข์ อันนี้มันจะเทียบค่า เทียบค่าว่าเราถูก หรือผิดใง เทียบค่าว่าเป็นระหว่างโลกใง โลกกับธรรมใง ระหว่างความผิดกับความถูก ระหว่าง ความทุกข์กับความสุข นี่ปัญญามันหมุนเข้าไป จับต้องตรงนี้แล้วใคร่ครวญ นี่คือตัวฐานใหญ่ นี่ คือตัวที่เราจะชี้ชัดว่าอันใดผิดหรืออันใดถูก ปัญญาญาณต้องหมุนเข้า หมุนเข้า หมุนเข้าไป หมุน

เข้าเพื่อใคร? ไม่ใช่ทำงานเพื่อคนอื่น ไม่ใช่ทำงานเพื่อจะมาพิสูจน์กับใคร แต่ทำงานที่กลางหัวใจ เพื่อจะดูใจของตัวเอง เพื่อจะยกใจนี้ให้มันลอยขึ้นไปสูงกว่านี้ เพื่อให้ความสุขที่ละเอียดกว่านี้

ความสุขที่ได้มานี้มันก็ประกาศความเป็นจริงอยู่แล้วว่ามรรคผลมันมีจริง ว่าตัวความเป็นจริงตัวความสุขแท้ ความสุขที่พระพุทธเจ้าสอน ธรรมจะกังวานในใจ มันกังวานเข้าไปลึกๆ ลึกๆ ลึกๆ เข้าไปมันมีความสุขขนาดไหนนะ ถ้ามันใจมันหมุนเข้าไปดู หมุนเข้าไปดู หมุนเข้าไปนี้ใช้พลังงานอย่างแรง ช่วงนี้เป็นช่วงที่พลังงานต้องแรง เพราะมันเป็นตัวเราเองแล้วไง มันเป็นตัวภายใน เมื่อก่อนยังอาศัยคนนั้นพูดกระทบกระเทือนกันบ้าง แต่ตอนนี้เป็นความคิดเราล้วนๆ เลย

จากที่ต้องอาศัยสิ่งอื่นมากระทบ แต่ยังต้องอาศัยความสุขความทุกข์ในใจเราเป็นเครื่องกระทบ ถ้าสิ่งนอกกระทบ เรายังจะรู้ได้ง่ายกว่า แต่อาศัยความสุข เอาความเศร้าหมองในใจเท่านั้นกระทบนะ มันละเอียดเข้าไปใน ความกระทบ ความให้ผลของกิเลสมันให้ผลละเอียด ต้องใช้ธรรมะที่ว่าละเอียดเข้าไปจับต้อง จับต้องแล้วก็วิปัสสนา จับต้องแล้วก็เทียบค่า ทำไมเราเช่ขนาดนี้ เรารู้ว่าเราฉลาด เรารู้ว่าเราเป็นเรา ทำไมความคิดอย่างนี้เราจะปล่อยมันเกิดขึ้นมาให้ย่ำยีเราได้อย่างไร

หมุนเข้าไป พิจารณาเข้าไป ความสวยและไม่สวยต้องหลุดออกไป ไม่มีสิ่งใดเลยที่มีการกระทบกระเทือน หรือมีการเคาะ การต่อสู้อยู่แล้วมันจะอยู่คงที่ได้ ถ้าเรามีความมุมานะ ยกเว้นแต่เราไม่จริง เราทำไม่ได้ตั้งใจแล้วเราท้อแท้ ถ้าเรามุ่งมั่น เรากระทบกระเทือน เราต้องดี เราต้องต่อสู้ อยู่ ต้องชนะเข้าวันหนึ่ง

สงครามเกิดที่ใดต้องมีแพ้และชนะเท่านั้น สงครามเกิดที่ใด แต่เราไม่ยอมทำสงคราม เราไม่กล้าต่อสู้ไง เรากลัวแต่จะทุกข์ จะเหนื่อย จะเมื่อย จะล้าใจ ถ้าสงครามเกิด เรามีการต่อสู้ เราสู้เข้าไปแล้ว ลักวันหนึ่ง ลักอารมณ์หนึ่ง ลักวินาทีหนึ่ง ลักจุดหนึ่งที่จิตกระเพื่อม...ขาด ขาดเลยขาดอันนี้ อู้หู! แก้วมันสะท้อนเลย เกือบเต็มแล้ว น้ำเกือบเต็มแล้ว ความสูงของน้ำมันมาก พอมันสะท้อน แก้วเกือบเต็มแล้ว จนหมุนเข้าไปอีกนะ แก้วเกือบเต็ม แต่ยังไม่เต็ม

สิ่งที่ยังไม่เต็มเพราะอะไร เพราะตัวมันยังลอยอยู่ข้างบนไง ความว่างที่ลอยอยู่ข้างบนนั้นนะ มันเป็น ๓ ส่วนแล้ว มันเป็น ๓ ใน ๔ อีกส่วนหนึ่งยังไม่ได้เติมลงไป เอาที่ไหนมาเติมล่ะ? ก็ตัวที่มันว่างอยู่นั่นแหละ ใจตัวที่มันว่างอยู่ข้างบนนั้นนะ มันมีตรงที่ว่าง ตรงที่ว่างนี้เป็นตอจิต

ตรงที่ว่างนี่อะไรไปใครครวญมัน เพราะมันว่างอยู่ข้างบน อยู่ภายใน อยู่บนนั้นนะ? ก็ตัวจิตใจ ตัวจิตนะ จิตนี้หาอย่างไร?

ไอ้ความสุข ความทุกข์ที่เราเทียบค่าเมื่อกี้ มันยังความสุข ความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากภายใน แต่คอกของจิต มันจะเอาอะไรไปเทียบค่ามัน มันละเอียดยิ่งกว่านั้น ละเอียดลึกซึ้งยิ่งกว่าที่เราจะเทียบค่าว่าความสุขความทุกข์ภายในที่ละเอียดเลย มันเป็นแสงที่สว่างหรือมืดเท่านั้น มันเป็นความอ้อยอิ่ง อ้อยอิ่งอูเฮาะเท่านั้น มันเป็นความอาลัยอวรณ์จากภายในใจ มันจะเติมน้ำเต็มก็ควร จะเต็มแก้วซะ เป็นความอาลัยอวรณ์ เป็นความอ้อยอิ่ง

แต่ในการใคร่ครวญ ในการต่อสู้ ในการพิจารณานะ ลึกซึ้งมาก ลึกซึ้งจนคนแทบไม่ทำ ไม่ทำเลย เพราะว่ามันแทบจะให้ค่ากันไม่ได้เลย มันละเอียดจนเป็นหนึ่งเดียว ชันธุ์เดียว ชันธุ์ยอด นี้ธรรมของพระพุทธเจ้า ถ้าไม่มีพระพุทธเจ้าตรัสรู้ ไม่มีทางเห็น ไม่มีทางหลงเด็ดขาด แล้วเรามีวาสนาหรือไม่มีวาสนา เราเป็นผู้ที่มีวาสนาหรือไม่มีวาสนา เพราะเราเป็นลูกศิษย์ตถาคต พวกเราเป็นผู้ที่ศิษย์ตถาคตนะ แล้วพระพุทธเจ้าประกาศธรรมกังวานมาตลอด ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว หัวใจเราจะต้องกังวานสิ ระฆังกลางใจ เก็ง น้ำเต็มเลย

พอน้ำเต็ม น้ำอันนี้เต็มแก้ว ธรรมเต็มหัวใจ กับน้ำชาเต็มแก้วนั้นนะ เราเติมมันก็สิ้น ธรรมเต็มแก้วแล้ว อะไรมาเติมมันนะ อะไรก็ใส่ไม่ได้ อะไรก็ออกไม่ได้ ความเต็มด้วยธรรม กับความเต็มของโลก คนละเรื่อง ความเต็มของโลกมันมีแต่ความทุกข์ ความเต็มของธรรมมันมีแต่ความประเสริฐ ความประเสริฐเลอเลิศ เห็นไหม นี่โลกกับธรรม

ความเต็มของโลกมันเป็นน้ำขานี้ น้ำขานี้จะให้ประโยชน์อะไร มันให้ค่าอะไร? มันจะให้โทษแก่ร่างกาย แต่น้ำของธรรม น้ำจิตสนิท ธรรมะนี้จิตสนิท เย็น เป็นของประเสริฐ ถ้าเรากังวานในกลางหัวใจ หัวใจนี้เป็นธรรม ธรรมอันนี้ไม่คลอนแคลน ไม่ให้ค่า ไม่มีการเหยียบย่ำใดๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะช้ำหรือขวาดึกว่ากัน ชั่วหน้าหรือหลัง... ไม่มี ให้ค่าก็ไม่ได้ ลดค่าก็ไม่ได้ แล้วมันจะเอาความลำเอียงมาจากไหน ถึงว่าเป็นกลางใจ มัชฌิมาปฏิบัติ มัชฌิมา ความเสมอต้น ความเสมอปลาย ไม่มีการคลอนแคลน ไม่มีล่อลวง ไม่มีการมาแปรสภาพตอนหลัง... ไม่มี มันต้องยืนคงที่ตลอด คงที่ถึงว่าเป็นธรรมแท้ใจ

นี่ธรรมะของพระพุทธเจ้า ฟังธรรม ปฏิบัติธรรม ให้สมควรแก่ธรรม ฟังธรรมนะ ฟังธรรม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะกังวานกลางหัวใจ เอวัง